

ВІУТИ З КРАЮ.

Освіта.
← **Народні читання.** За минулий рік у шести харківських аудиторіях комісії народних читань т-ва грамотности було всіх читань 141. Слухачів на них перебувало коло 30.000 душ. В середньому на кожне читання приходило 212 слухачів, тоді як в 1910 році на кожне читання приходило 202 слухачів. Найбільш було слухачів на релігійно-моральних та літературних читаннях. Картинами комісії користувалося 130 виноградних та селянських аудиторій.

← **Недостача учителів.** Через те, що в Харкові в цьому році відкрито три хлоп'ячих гімназій, художню школу та вищу комерційні курси, там тепер не хватає учителів, і навіть казенні школи, як от реальна та гімназія, не мають повного комплексу учителів, а про приватні школи й говорити нічого. Найбільш не хватає математиків та словесників.

← **Народні читання.** Нам кореспондент пише: 14 і 16 септембра у селі Ковалів, кавказького повіту, на Київщині, в помешканні земської школи відбулось в-родне читання. Прочитано було про війну 1812 року. Читання відбулось з картинками чарівного лихтаря. З боку селян помітна велика цікавість до таких читань, що улаштуються хоч і не дуже часто, а все-ж улаштуються.

Але, на превеликий жаль, в даних разі треба зазначити, що слухачі цікавились більше картинками, ніж самим читанням. Причина цьому достовірно: живих записаних чужою і мало зрозумілою мовою. Лектору прийшлося більшість читаного переказувати слухачам по своєму. Перший день на читанні було 177 душ слухачів, з яких 43 чоловіки, 53 жінок та 76 дітей, а на другий день — 196 душ, з яких чоловіків 52, жінок 60 і дітей 84. Дуже було б багатим, щоб читання такі, хоч рідко, велись рідною українською мовою.

← **Кари.** В Катеринославі недавно, як пишуть „Б. В.“, окинуто в посади пристава 1-го участка Креповича. Причина — податки, якими він обкладав жителів свого участка. Скинуто в посади і його поміщика К. С. Ефремова.

← **Суд.** В Маріуполі недавно судили Ф. Волкова, якого обвинувачували за неправдивий донос на окольного надирателя першої часті г. Маріуполя, Рукновського. Волков донос, що Рукновський бере хабарі з крамарів, мовчить про злочинну діяльність якогось С. Мішкова, що перешлює вкрадені речі і, крім цього, частенько сам бере участь в бенкетах на вваторі Мішкова. Волкова випрадали.

← **На селі.**
← **Спиритний поміщик.** Чотири роки тому поміщик С. Савжариха, черкаського повіту, Павло Новицький поряв місцевим селянам купити у нього класище землі — 88 десят. Скакало товарство — 42 халябів, які сторгували цю землю по 355 карб. за десятину; пишучи запродаючи, товариство ви платили поміщику спочатку 1520, а потім ще 1440 карб. готівкою. Щоб добути цих грошей, довелось селянам спродувати остигає, але думка була земельному поміщику. Однак, поки клопотали селяне про позичку в банку під куплену землю, поміщик заявив, що запродаючи втратила силу, а потім цими днями остигає селянам, що він тільки тоді продасть їм землю, коли заплачать по 500 карб. за десятину.

← **Пожези.** За апріль, май та іюнь місяць цього року у 2-му страховому участку канівського повіту було 18 пожеж; згоріло 24 двор. Страховий агент поясняє збільшення пожеж пошрешням „хуліганства“ серед селянських парубків. У одному випадку зазначено підпал, щоб ваять страхуку.

← **Всякі звістини.**
← **„Батьки города“.** 22—24 септембра в Зінькові, на Полтавщині, відбулось зведення городської думи. Миж вшним підняли питання про санітарний догляд в місті за дворами, ульцями, помешканнями і т. яв. Самі гласні на засіданні розсказували, що на деяких улицах багато всякої нечисти. Не дивлячись на це, порада улаштувать санітарну комісю була одкинута. Батьки города рішали, що час для санітарного догляду ще не прийшов.

← **Справа з пам'ятником Т. Г. Шевченкові.**
Жертва. Від московського музично-драматичного гуртка „Кобзарь“ в об'єднаний комітет надійшло 50 карб. на пам'ятник.

← **Жертв за місяць.** За септебрь місяць в касу об'єднаного комітету при київській городській управі надійшли жертв 950 карб. 68 коп. Всього, по відомостям комітету, на пам'ятник вібраво 112.531 карб. 96 коп.

Сторінки життя.

← **Море крови.**
Славянські народи Балканів йдуть у кривавий біт, щоб скинути давяє ярмо, од якого на шії славянський помянулюваюсь страшний рана.

← **Славянські народи Балканів** кажуць, що це в їх єдиний спосіб, єдиний рятуюнок...

Хороша ж культура уславленого двадцятого віку, коли за її паууавання „єдиний спосіб“—море людської, червоної крови!
Хороший, видно, рай засадили на Балканських константинів молододурки, коли жменши славянського війська, зоставши за собою дома самих за себе малях, старих та од зброї неадаптих, стаю до бою з сотнями тисяч турецьких феодалів!

Нехай не буде прекрасний, героїцький поединок, нехай за це вічна слава вкріє завязці, але для мене це тільки море немилосердно сточної крови живих людей. Результатів великих од тисяч змарнованих воєнк славянського народу сподіватись ніяк не можна, бо на те є на „світ“ конперт великих держав, якому не нароч славянська перемога.

І видно, що був запал, було лицьарське посидання братів-народів, а наслідком тільки і тільки морезрови, гори страшних трупів. А за тими трупами безліч горем убитой рідки, безліч діток малях, жінок безпомічних, братів, матерів заллаканих. І для чо, і для кого?

Для європейських держав. Для мене кожна вимуштрована людина—це насаперед жава істота, велика піщист, якою легковажати не слід. Війна—стихийне лихо, що жистить зелене поле людської ниви, топче без жалю вижохані запашні сади, руйнує здобутки розуму і т. д. Тому подумай балканське жахає мене, хоч завияляе Балкани не простим, а лицьарським огнем.

Як десь загниє десяток людей, кричимо: „так не можна“ Европа вигукне слова жалю і розпачу, а коли падають групом сотні, тисячі, тоді дипломати, привізши до такого нещастя, тільки поводять плечима і лицьарчо виправдують:

— Нічого не поробит: війня!
А де ж уславлени конференції, трактати.

І коли вже навчається хоч трохи цінити живу людину.

Л. Чулий.

Економічне життя України.

Ціни на робочі руки в 1911 р.
Офіційні відомости про ціни на робочі руки в селянській господарстві України в 1911 р. маюють таку картину. Як тільки почалась весна, на Україну постунули великі партії робітників з неврожайних центральних губерній. Земські відомости показують, що торік число зайшлих робітників на Україну було більше проти звичайного на 5—10 проц. Ще під час весняних работ ці маси зайшлих робітників знаходили роботу, й плати робітникам були досить високі. Так, на Степовій Україні платили весною подено: кіномому робітникові на своїх харчах 2 р. 10 к.—3 р. 60 к., пішому на своїх харчах 60—95 к., на хазайських 45—65 к., робітничі на своїх харчах 45—60 к. і на хазайських 35—45 коп. На Правобережній Україні відповідним категоріям робітників платили в р. 50 к.—1 р. 75 к., 45 к., 35 к., 30—35 к. і 25—30 к., а на Лівобережній—1 р. 35 к.—1 р. 65 к., 55—60 к., 40—45 к. і 25—30 к.

Підчас сінокосу ціни на робочі руки стояли вишї, ніж з початком весни. На Степовій Україні під час сінокосу платили подено: кіномому робітникові на своїх харчах 1 р. 95—2 р. 70 к., пішому робітникові на своїх харчах 90 к.—1 р. 30 к., на хазайських 75—95 к., робітничі на своїх харчах 60—70 к. і на хазайських 50—60 коп. На Правобережній Україні відповідним категоріям робітників платили: в р. 55 к.—1 р. 85 к., 60—70 к., 45—55 к., 35—50 к., 30—40 к., а на Лівобережній—1 р. 55 к.—1 р. 85 к., 85—90 к., 60—75 к., 45—55 і 30—45 коп.

Підчас живї ціни на робочі руки знов пісключили. На Степовій Україні гаданим категоріям робітників платили в день: 2 р. 10 к.—3 р. 50 к., 85 к.—1 р. 30 к., 70—1 р. 10 к., 75—95 к. і 55—80 к.; на Правобережній Україні: 1 р. 80 к.—2 р. 5 к., 65—85 к., 55—70 к., 45—60 к. 35—50 к.; на Лівобережній Україні: 1 р. 60 к.—2 р. 15 к., 85 к.—1 р. 15 к., 65—90 к., 55—75 к. і 40—60 к.

Коли взяти на увагу, що персично робітник працює що літа по 4 місяці, то побачимо, що за літо кінний робітник заробив на Степовій Україні 50—95 карб., піший—25—60 карб. і робітниця 15—25 карб. На Правобережній Україні ці самі категорії робітників заробили за літо 40—90 карб., 30—70 карб. і 15—25 карб., а на Лівобережній 50—100 карб., 25—80 карб. і 15—30 карб.

Балканський ребус.

Я сказав би про Балкани, тільки за Балканами; Не розвійлясь тумани Вітром над слав'янами, Ми й тепер не маєм ліку, А блукаем з рабами, Вітер думоньку велику Носить за Балканами, Гей, розвійлясь думи-мрії Разом з ураганами; Наякнуть сили молоді Тут, перед Балканами. Гучно грокують гармати; Кожний з болю кривиться; З боку Мачука і Мата Загадково дивиться.

Вітрогон.

За кордоном.

← **Приєднання о. Крита до Греції.**
З Афін повідомляють, що там відкрилось засідання палати депутатів. На це засідання було допущено й депутатів од

о. Крита; критян решта депутатів зустріла аподіементами. Венізелос заявив, що уряд згодується з голосуванням критського народного зібрання про приєднання острова Крита до Греції і формально заявляє, що тепер буде тільки одна палата — загальна для Греції і Крита.

Далі міністр порадив критським депутатам повернутись на остров і розпочати нові вибори відповідно грецькій конституції.

Венізелос заявив: „не зважаючи на бажання забезпечити спокій, Греція, місна морально і матеріально, а також піддержкою спільних держав, сімло зустріне всі можливі небезпеки з певністю в перемозі“.

← **Коло балканської війни.**
На берегах Дуная помічається широка картина славянського народного руху. Молодь тисячами йде за Дунай. Не стає подалів. Студенти, робітники, батьки семейства кидають все. Всі партії об'єднались в братньому пориві. Запасні спішать прибути ранім строку.

Навіть в 1875—76 роках очевидці не запам'ятають такого захоплення; у всякому разі спомини стиряються перед невимовним ентузіазмом данного менту.

По всіх шляхах, що ведуть до Дуная, спішать вбогі слав'яне, які не мають грошей на проїзд в поїздах. Идуть на війну навіть старі люде.

Перед будинками балканських консулств в Будапешті овації. На платформах угорських станцій чути славянські гімни. В консульствах скрізь записується сила добровольців, але за те в консульствах немає чиновників і прислуги,—всі поїхали за Дунай. Замість почтальонів, яких забрали на війну, розносять почту школярі. Навіть в банках немає прислуги.

Німці і маляри здивовані цим захопленням слав'ян і якось мимоволі стають на їхній бік.

Цікаво почути й голоси австрійської офіційної і шовіністичної преси. „Pester Lloyd“ висловлюється, що Чорногорію, яка повинна дякувати за все те, що останіма великим державам, треба цим встановити її в відповідні граници.

„Zeit“ каже, що європейська дипломатія стоїть тепер перед страшним завданням регулювати політичне становище на Балканах, яке стало надзвичайно скрутним після виступу Чорногорії.

„Fremdenblatt“ каже про необхідність визнання того, як розпочала Чорногорія війну, чи по згоді з балканською коаліцією, чи самостійно.

„Neues Wiener Tageblatt“ прокує велику небезпеку на Балканах.

Французька воєнна газета пише, що війна буде йти на грёх, коли не на чотирьох, театрах: Фрація, Албанія, Епір і Нижня Македонія. На першому будуть воювати болгары, на другому серби і чорногорці, на четвертому—греки. Найголовніший пункт Фрації; звіділь лежить шлях до Константинополя.

Французький сенатор д'Естурель-де-Констан, бувший предсідатель міжнародної комісії в справі розмежування Чорногорії, послав королеві Миколаю І дуже гострого листа за те, що він оповістия війну.

← **Смерть гр. Пфейля.**
Германська преса понесла тяжку втрату. Помер генерал граф Ріхард фон Пфейль, видатний публіцист, знавець міжнародної політики взагалі і особливо російської.

Останні вiсти.

← **50-літній ювілей римського політехнікума.**
РИГА. 1 октября почались академічні свята з приводо 50-літнього ювілею римського політехнікума. За 50 років в політехнікумі перебувало 10,000 студентів. Скінчили курс коло 3,000 душ.

← **Екс-король Мануель в Москві.**
МОСКВА. „Русское Слово“ повідомляє, що в Москві пробуває тепер бувший португальський король Мануель. Живе він під псевдонімом граф д'Опорто. Живе екс-король дуже весело. Що для одвіду театри, фешенебельні ресторани і загородні місяя в супроводі веселой компанії. 30 септембра екс-король був в Великому театрі на виставі балета „Дон-Кіхот“. Екс-король відведено було директорську ложу. При Мануелі був гофмейстер Н. А. Жедрицький.

← **Всякі звістини.**
ПЕТЕРБУРГ. В Державну Думу вносять справоздання держаного контролю про росписки на 1911 рік. Всього витрачено 2845 мільйонів, на 125 мільйонів більше, ніж привачено по росписові. На боротьбу з голодом потрачено 99 мільйонів, на експедицію в Персію 3627 тисяч. Військові й морське відомства витратили 565 мільйонів, на 25 мільйонів більше обрахунку. На будову й переоброєння чорноморського флота витрачено 18 мільйонів, на морську артилерію 11 мільйонів, на переоброєння польової артилерії 8 мільйонів, на 3600 тисяч більш, ніж по обрахунку.

← **Одкнзугу Державною Думою субоїду оркестрові балачечників Андреева—25 тисяч карб.—віддано з десятимільйонного фонда.**
Фінляндському сенаторові Маркову видано додатково 5000 карб. За маюток Пухкіна „Воллічо“ видано його наслідникам 30,000 карб., на придане Великій княгині Тетянині Костянтиновні видано 100,000 карб.

← **Петербургська дума проектує обложити десятирублевим податком лікарів, дантистів, массажисток і повивальних бабок, що дасть городові 200,000 карб.**

В Петербург сподіваються інкогніто будущего португальського короля Мануеля.

← **Наложено арешт на „Правду“ за статтю „Везларійське уполномочення і рабочая платформа“ і на „Луч“ за статтю „Развращающая проповідь“.**

← **МОСКВА. Наложено арешт на чорногорську газету „Москва“ за статтю „Локалізація“.** Редактора тягують до відповідальности. „Голос Москви“ перекавує чутку, що командуючого московським військовим округом Плеве привачено буде членом військової ради, командуючого київським військовим округом М. І. Іванова призначать на місце Плеве, а місце Іванова заступити Ренненкампф.

Війна.

← **Операції чорногорців.**
ВІДЕНЬ. Чорногорське військо, під командою княжича Данада, ваяло турецьке укріплення Тузі. Після довгострою бою коло 3.600 турок чорногорці ваяли в полон. Крім того, чорногорці ваяли 8 гармат, 7.000 маузерів, багато коней і привачів. Ваятах в полон турецьких офіцерів розміщено в Підгорпцях. Для салдат пороблено шатра коло Підгорпці. Король прийняв коменданта Тузі Нурі бей.

← **Сем'ям Каймакама і офіцерів дозволено виїхати в Константинополь.**
Чорногорська армія, під командою генерала Живковича, обстрілює Скутарі. Кажуть, що в боях під Скутарі чорногорці ваяли коло 10.000 турок в полон. Не маючи змоги прогонувати їх, Чорногорія звернулася за допомогою Червоного Хреста.

← **Вій під Беранью тягнеться 6 день.** Берана кілька разів переходила з рук в руки, але в бераньському районі перемога всеж на боці чорногорців. Мадисори пристали до чорногорців.

← **Операції Сербії.**
ПЕТЕРБУРГ. Про бій сербів і турок під Рістовцем надходять неодавніх відомости. По турецьким відомостям турки одбили сербів, але в інших джерел повідомляють, що серби перемогли турків.

← **ВІДЕНЬ. Надійшла звістка, що серби вступили в бій з турками під Ісеком.** Идуть сутички при Ністову.

← **ПЕТЕРБУРГ.** Авиатор Абрамович висловив згоду поступити пілотом в сербську армію.

← **Відгукі війни.**
ПЕТЕРБУРГ. В Чорному морі турки потрусули руський паролод. Австрія арештувала 400 килограмів пороху, який везено в Сербію.

← **Турція запевняла Росію, що Дарданелів не буде закрито.**
Берлінська преса повідомляє, що австрійським російському громадянства, яке спочував слав'янам, захопять і уряд Англія й Франція поставовили зав'язати своїм військом Крат. Англія вже послала першай батальон.

← **В Болгарії.**
СОФІЯ. Помічається велика недостача лікарів. Послуги чужих лікарів, особливо руських, буде прийнято з великою подякою.

← **В руському манастирі на Шипці буде одкрито госпиталь для болгарських ранених.**

← **Софійський мувіципалітет асигнував 50,000 франків на допомогу сем'ям запасних.**

← **Опубліковано царський наказ про амністію всім болгарам, які вступають в армію добровольцями.**

← **Бельгійське трамвайне товариство в Софії оддає прибуток од експлоатації своїх колій на користь болгарського „Червоного Хреста“.**

← **Сербському військові, яке проїждить через Софію, впроваджується овації.**

← **Щодня в Болгарії витрачається на військові потреби мільйонів.**

← **Покітив самогубством відомий македонський революційний діяч Лазаров.** Причина самогубства та, що через хворобу він не міг взяти участі в війні.

← **Мобілізація в Греції.**
АФІНИ. Мобілізацію в Греції закінчено. Всі запасні прибули на службу. В грецькій армії є тепер коло 125,000 душ. Коли ж прибууть всі запасні в загрянняці, особливо в Америку, і коли буде забрано на службу воєн, визволених од неї при наборі в 1912 році, то в грецькій армії буде коло 170,000 душ. Всю армію оброєно румуніянами Манліхера. У всіх піхотних полках є кулемети. Грецький торговельний флот, який дуже розвинувся останніми роками, став у великій пригоді підчас мобілізації.

← **ВЕРЛІН. З Кааей телеграфують:** критяне послали в Грецію студентський легіон добровольців. Студенти просять князя Ісиданті командувати цим легіоном.

← **Мир між Італією й Турцією.**
ВІДЕНЬ. Італія й Турція офіційально підписали мир.

Література, наука, умілість і техніка.

← **Вийшов СІХ том „Записок наукового товариства ім. Шевченка“.** Зміст. Причини до пізнання культу предків на Україні, написав Храант Ядуржівський. З культурного життя України XVII—XVIII в., подав Михайло Воєняк (докінчення). З життя українського духовенства львівської епархії в другій половині XVIII в., подала Меланія Бордун (докінчення буде).

← **Григорій Ількович як етнограф, написав Андрій Франко (докінчення буде).**

← **Одан у віденців, подав Михайло Грушевський. Miscellanea:** а) Недоля галицьких дяків, подав Яр. Гордійський; б) з фольклорних ваянь Мар'яніна Пашкевича, под. М. Воєняк; в) „Основні нові славянської політики“ Вакушіна, под. І. Франко. Наукова хроніка: „Київская Стригна“ і „Показчик“, под. В. Дорошенко. Бібліографія. Оголошення.

← **Вийшло 3 число дитячого часопису „Дзвінок“.** Зміст: Іванна Х. Мурська: Бабуся.—Вра Лебедева: Ось.—Микола Єремеев: Без старших.—Х. Майстренко: Загадки—повість.—Д. Забудько: Михає збирається у школу.—Т. Р. В.: З віршованої географії України.—Смішне.—Всячина.—Праця і забава.—Переписка редакції.

← **Додаток для малих читачів: Ангел.** —Д. о.: Перший лист.—Грім: Три брати.—Загадки для малих читачів. —Ukrainische Rundschau. Вийшло ч. 8—9 „U. K.“ Зміст: До історії польської лояльности в Австрії. Альфа. —Українська мова в школах Росії. М. Давька.—Наука на послугах політики.—Російсько-православна провагандя в Галичині.—Статистика обоидної мови в Галичині.—Безвадіні. П. О.—Сельсько-господарське Краєве товариство „Сельський Господарь“ у Львові. В. С.—Огляд.

← **У К. повідомляє редакція, надалі „U. K.“ виходитиме вже окремими, а не подвійними числами, регулярно щомісяця.** Річну передплату (для Росії 4 карб.) можна надіслати на адресу: „Ukrainische Rundschau“, Wien, XVIII, Hönengasse 27, Oesterreich (Австрія).

← **Сноп ч. 39.** Зміст: Переводива (про відносини російських поступовців до українців на виборах і після виборів).—Леонід К.: Нація та асіміляція.—Павло Тимохвінко: Російські прогресисти і українська справа.—Леонід К.: З виборчого виру.—Вибирель в Катеринославі: Лист з Катеринослава.—Хрвоїка.—Хо: „Вяко буває“.—Фелетон: Черніш: „Час мина, дві бжать“.—А. Доде: Тартарен в Тараскону.

← **Неділя ч. 37.** Зміст: Д. Лукіянович: Виявка домашнього промислу в Коломи.—Нестор: Видиш, брате мій!—Едгель Місьє: Пуделько вівлях рож.—Іван Франко: Притча про сілиця і хромця.—Вл. Гадаїнський: Шляхом музики.—В. Гете: Народне віче.—К. Мевдес: Золоті попілу.—Записки.—Критичні замітки.

← **Ілюстрації:** І. Семенюк, різбар в Печевіяжів.

← **Всесвітній музей рукописів.** Саксонський уряд асоновує музей, в якому буде зібрано вилатні рукописи всіх часів і народів. Цьому проекту дуже сприяє те, що більшість з саксонських державних інституцій вже має дуже багато цінних рукописів.

← **Музей цей асоновується в Лейпцігу.**

← **Україніка в чужій пресі.** В своїх споминах про перші роки діяльности п. Петербурзької консерваторії проф. А. І. Рубель згадує між іншим і про відомешня директора консерваторії Заремба де етнграфічних українських записів д. Рубля („Нов. Бр.“ 24 IX).

← **Колі Заремба довідався, що я вібрав до 6.000 усяких українських пісень з голозом і маю думку й на далі працювати в цьому напрямку, то він виставляє для мене у великій княгині 300 карбованців для моєї роботи.** Я саме тоді збирався побувати на Кубанщині, де живуть нащадки запорожців, переселених туди Потемкіним. Гроші великої княгині прийшли до мене як раз вчасно, бо я був переконаний, що на Кубанщині знайдуть багато цінного для себе матеріалу.

← **Дійсність справдила мої надії і на Кубані я знайшов багато цінних пісень як з історичного погляду, так і з музикального боку.** Я пробув там два місяці і запасав силу весільних звичаїв, обходів, привачок, казок і переказів про заселення цієї області запорожцями.

← **Я знав, як помиляються записувателі народних мотивів, невідготвлені до праці, за яку вваляють; вони компонують не тільки голос пісней, а нерідко глибоко калічать і текст.** Я свилучився бути точним в своїх записах, наскільки дозволяли мені мої сили і знання. На Кубанщині вібрав я більше 600 записів. Вернувшись з своєї подорожі, я подав свою працю Зарембі, прохачи його одтвердо сканати свою думку про мої записи і, як що йому вони подобаються, ваяти ся оброблення їх на зразок того, як напачав він нас гармонію і контрапункту.

← **На це Заремба відповів, що для такого оброблення звичайно беруть матеріалом мелодії хоралів.** Велико-русські ж і українські пісні написані адибільшого в греко-первовних ладах і тому правила західного контрапункту для оброблення їх не годяться: нашого теоретичного знання для такої справи не достіть.

← **Я став сперечатись: на що ж ми будемо студіювати й розробляти цілком чужі для нас хорали, коли рідні нам мотиви пропадуть марно?**

← **Зарембі стало трохи ніяково і він мені відповів, що насаперед треба студіювати теорію саме так, як це звичайно робиться по всій Європі: спочатку контрапунктичні сочєтання, вироблені на протязі кількох століть.**

← **„Спершу цього навчається,—додав він,—а вже потім можна розробляти великоросійські та українські мотиви“...**

← **Мене дя думка, по суті своєї справедлива, дуже врашила.** Я не міг ще

тоді переважитися в її резонансі і стовп з адвансованим обличчям. Заремба, щоб позбутися того неурочного становища, в якому опинився, почав розмовляти з ними учнями про мелодичні сполучення взагалі, про гармонію і контрапункт хоралів з окрема, словом перейшов до звичайної класної роботи. Я ж лишився з своїми думками...

— Наслідки праці музично-етнографічної експедиції на Україні. Як у нас уже писалося, цього року весною музикальна комісія при московському т-ві природознавства, антропології та етнографії організувала коштом академії наук музично-етнографічну експедицію на території України, щоб ознайомитися з музичною творчістю українського народу. В експедиції брали участь А. Л. Мяснов, В. В. Подгорецький і Н. А. Янчук.

Тепер в останньому числі „Української Життя“ (№ 9) знаходимо ширші відомості про діяльність цієї експедиції.

Роботу свою експедиція розпочала з люда місяця і побувала на Полтавщині—переважно в трьох повітах—Лубенському, Гадяцькому і Лохвицькому, хоч мала нагоду (вистрічі по ярмарках з чернігівцями) покористуватися матеріалом, завезеним з Чернігівської губернії.

Не вважаючи на невеличкий район своєї діяльності та на всілякі неурочності, сполучені з фонографічними записуваннями, експедиція в початку августа вернулася до Москви в дуже цікавій і цінним матеріалом, розроблення якого повинне дати основу для інтересних не тільки з узко-спеціального, а й національного боку, виводів і сопоставлень.

Комісія зробила до 350 записів на фонографі. Найбільше уваги участяки експедиції звертали на старі українські мелодії та обрядові пісні, що ще заховалися в народі. Тут експедиція наткнулася на цілий ряд цікавих фактів. Виявилось, що не тільки в тихих закутках і „заволях“ народного життя заховалося багато старовинних пісень і обрядів, але навіть в пригородах, здавалось-б, найбільш обмосковлених, можна було знайти „веснянки“, „петрівки“ і т. п. Було записувано хоріві пісні. Як оповідає Л. Мяснов—у вісях цих можна констатувати надзвичайно багату мелодію з усіма варіаціями. В деяких місцях виявилася присутність так званого „комаровського стилю“ (опіванка скороговоркою), характерного для архангельської губернії. Де-які окремі записи особливо цікаві—так, напр., д. Підгорецький записав усе весілля.

Далі експедиція зазначила декілька фактів, що суперечать загально прийнятій шаблонним думкам про характер української народної творчості: записано билини „Северку“, що свої змістом має багато спільного з „Ільєю Муромцем“.

Филологічний бік записів також звертає на себе увагу експедиції. Вагали збірний матеріал є, безперечно, лиш невизначено частковим того, що дожидає ще своїх дослідувачів.

Експедиція винесла з своєї діяльності враження, що українська народна музика як в своїй мелодії, так і в основних своїх построєннях має своєрідні оригінальні властивості, що варті пильного і серйозного дослідження.

З матеріалом, що збрала експедиція, буде ознайомлено москвичів 15 октября на засіданні „Об-ва любителей естествознания, антропологии и этнографии“.

Театр і музика.

— Український театр. Сьогодні в театрі М. К. Садовського йде „Суета“.

В суботу, 6 октября, перша вистава в „Вид неї всі скверня“ Л. Толстого в перекладі Л. Садовського.

— Городський театр. Сьогодні йде оп. „М-ше Бутерфлай“.

— Театр „Соловцов“. Сьогодні „Madame Sans Gène“.

— Група Д. Гайдамаки в 6 октября розпочинає вистави в Саратові, в театрі Очкина, де перебує до Різдва.

ДОПИСИ.

М. БОГУСЛАВ, казівського повіту, (на Київщині). З життя лікарського персоналу. З місяця тому фершали богуславського лікарського участка, канієвського повіту, д. Гауценко, Кириєнко та Козальчук звернули до повітової земської управи з проханням про збільшення жалування, (одержують вони по 35 карб. у місяць та по 5 карб. на найом квартири), про введення інструкції їх обов'язків, про урегулювання правового становища то що.

Фершали просили передати їхнє прохання на розгляд земського зібрання, Управа, розглянувши те прохання, постановила... окупити з посади всіх трьох фершалів. Як на практиці такої постанови, управа вказала на „грубія, некорректність і оскорбительність по отношению к управлению, выражения“, допущені в проханні. Ця постановка, не кажучи про самих увільнених в початку змі, семейних людей, дуже вражала і місце-

вого лікаря, а ще більше богуславських мешканців.

Річ в тім, що д. Гауценко та Кириєнко служили у одному участку більше як по 5 років, ознайомилися з людністю і добре виконували свої обов'язки. Першим отступився заувільнених лікар д. Сенгалевич; він пропросив управу скасувати свою постанову, звначаючи, що увільнені фершали були дуже користними працівниками та незамінними помішниками йому. Потім з проханням про те-ж до управи звернулися представники місцевої інтелігенції: судові слідчі, священник то що. Нарешті управа звернула на це увагу і запропонувала увільненням д. Гауценкові та Кириєнкові подати прохання про зоставлення на посадах і в тому проханні „показатись“. Фершали „показались“ і д. Кириєнка та Гауценка оставлено на службі, а д. Козальчук, ще раніше, увільнили про увільнення, вихав з повіту.

Таке-ж прохання, але в другій формі, подала фершали поточного участка.

Г. УМАНЬ (на Київщині). Сельські аптеки. Височайшим наказом 17го января 1892 року, а також циркуляром міністра внутрішніх справ, виданим 31-го того-ж таки января за № 145, встановлено, що всякий, хто скоче одчинити сельську аптеку, повинен виправит на це спеціальний дозвіл од губернатора. Без такого дозволу аптек ці в яким разі одчинят не можна. Однак, як виявилось останніми часами, в окрузі, підвладній уманському окружному суду, часто й густо почали обманять цей закон. Так, спочатку одчиняв аптеку особа „правоспособна“—з дозволем од губернатора, а потім перепродує її такому покупцю, що не тільки встановленого дозволу, а навіть спільного нічого з аптекарськими справами не має. А отарі завзяють папери про подібні продажі. Довдавшись про це, п. київський губернатор попросив уманський окружний суд взяти відповідних заходів.

Окружний суд обмірковуючи по справу на загальні вібранні всіх своїх одділів, пристав на ту думку, що право на експлуатація сельських аптек може бути тільки тоді, коли єсть спеціальний дозвіл на одкриття або придбання їх. Через віщо складаючи і завіряючи папери про перехід сельських аптек од одного до другого хазяїна, отарі повинні, в кожнім окремім випадку, уважно стежити за тим, щоб у контрагентів були неодмінно відповідні дозволи од адміністрації на право придбання і содержування сельських аптек.

Про свою постанову окружний суд повідомив воак отарів тієї місцевості, що підлягає його відому, на кававши додержуват її назавше не порушно.

СВІРСЬКИЙ ПОВІТ (на Київщині). Роспад союзу. Рік тому в сентярі союзницька хвиля захопила людність і нашого повіту. Досі байдужий до проханів громадського життя обиватель, завуртувся коло заснування союзу р. в. Майже кожного сята по селах можна було бачати зборища селян, в котрих тільки й мови було, що про „землю“ та інші привілеї, котрі можна буде зробити через союз. Союзницькі гасла, котрі одвернули селян од болшого цікавня про землю, тумачили їм, що все лихо на селі виходить через инородців-жидів, по ляків та инш., що як їх выпхнути з села, то настане рай, а не життя. Щоб „дружно“ виступити проти „инородческого засилья“, пораяно було гуртуватися в союзи. Их не трудно було заснувати. Треба було тільки похитати в Зоулуці,—штат-квартиру союзників,—до п. Маріуд-Григоров, там селяни надіялися прапорами і всякими „інструкціями“. Посвятавши прапор і зробивши „велич воляние“, союз готовий.

Зразу діяльність союзників одначалась і де-якими культурно-економичними заходами. Було на меті по закривати монополію та поодкривати кооперативні т-ва. Але верховадам були не до смаку прояви самодіяльності селян.

Місцеве духовенство так чи инакше повинно було брати участь в заснуванні союзів. Віща духовна влада висловила бажання, щоб духовенство прийняло на себе керування союзниками, направляло їх діяльність по руслу релігіозно-правствєнной жити. Але діяльність духовенства на вищезгаданім ґрунті не задовольняла союзників.

Вони почали думати про те, напр., як збільшити плату забастовками, та що духовенство, боячись погастить в яку-небудь халеку, відсахається від них. Не маючи порядних керівників, союзники почали розлаяться, як руді миші.

Всякі з'їзди, як от київський та „всеросійський“, доконалі союзників. Тепер тільки союзницькі „регалії“—прапори сумно стоять по церквах нашого повіту, та пригадують „былую славу“ многомиллионного русского народа“.

С. ФЕДЮНЬКА, тарашанського повіту (на Київщині). Байдужість до науки. Часто трапляється читати про те, як по наших селах кляпочуться люди про відкриття шкіл; як селяне б'ються за порожиці місця в школі, кожний хоче одати в школу свого сина, або дочку. Доводилось чути та-

кі розмови. Приходить батько непрямого хлопця до вчителя й просить прийняти:

— Будьте ласкаві, прийміть, бо боюсь, щоб не переріє.

— У мене вже повно, місць нема,— каже учитель.

— Та я привезу а дому свого столика й стільця; воно примоститься собі де-небудь, воно багато місця не займе!—благов батько.

Учитель ажожується; батько й дитина раді. І весело робиться на дитині, бо бачиш, що люди зрозумили користь просвіти й дають дитині змогу подивитися на світ Божий арями очима.

А потім подивившись на наше село й наші школи.

От уже кінець сентабрю, а першозовно-парафіяльна школа пустує. Друга, земська школа, котра збудована на 240 душ має всего 90 учнів, та й то між ними є багато учнів з чужих сел. По-за школою-ж зостається до 200 дітей шкільних літ. З них може десятків 2 піде в ноябрі, або й пізніше, в церковно-параф. школу, а решта зостається аймаувать дома.

Наші люди кажуть: „нам а школи хліба не їсти; мужикові наука та не потрібна“, й т. п., і як водиться, вказують на своїх батьків, та дітів. А коли їм нагадаеш, що діти хліб молодили ціпами, а зерно молотили мало не кулаками; що їли страву без соли, й витрили тріскама, то вони кажуть: — То инша річ!

І ніяк їм не втокмачиш, що зовсім не инша, що жаття не стоїть на одному місці, а з кожним роком йде вперед.

Правда, багатьох одбаває від школи велика нужда, але все-ж на багатьох діти будуть окаржитись не даром.

Листування редакції. Передплатничів № 4035. Все, надіслане Вами, надруковано.

Справочний одділ. Відповіді відповіди. Четверг, 4-го Октября. Симв. Герафий, обрїт. мош. св. Гурін і Варсонофій.

Сх. кон. 6 год. 24 хв., зах. сон. 5 год. 6 хв.

Редактор В. Яновський. Видавель В. Чикаленко.

Оповідати. КВАТИРИ

Готель „Україна“ відає в найліс КИМ НАТИ по міс. і на добу, недорого. Бугай-Кур., 34

ПРАЦЯ

БАНДУР (нобзи) недорого. Даю уроки, пишу в найліс КИМ НАТИ по міс. і на добу, недорого. Бугай-Кур., 34

ВСЯКИ

К. ВАНЧЕНКО „ЧОРТЯЧИЙ НАПИТОК“ фантастична епика на 4 дії (по Толстому), 1250 коп. Продається по всіх українських книгарнях. 10-167 10

Продаються такі книжки Модеста Левинького: Оповідання, К., ц. 50 коп.

За Коліщчина, істор. повість з мал., ц. 10 коп.

Петрусь сон, опов. для дітей, ц. 3 к.

В клуні, жарт на 1 д., ц. 5 к.

Безпартійний, жарт на 1 дію, ц. 15 к.

Забуба. Щастя Пейоха Лейдермана, ц. 4 коп.

Нюбес. Давня пригода, ц. 5 к.

Дурськіт, ц. 12 к.

Злочинці, оповідання, ц. 3 к.

В суді, К., ц. 3 коп.

Земля рідна, ц. 2 коп.

Короста, ц. 1 коп.

Селянські внахари та бани-шестуки, ц. 3 коп.

Сібирська язва, ц. 12 коп.

Лихі хвороби на очі, ц. 1 к.

Про холеру, ц. 2 к.

Як рятуватися при нагах випадках та наліцтвах, ц. 3 коп.

Невидимі вороги та друзі наші, ц. 6 к.

Переклади М. та З. Левиньких:

А. Толстой. Де любов там і Бог, ц. 3 к.

Л. Толстой. Темна слава, др. на 5 дій, Шолом Аш. Бог помстї, др. на 3 дій, ц. 20 коп.

См. Т. Вдовітла. Повість. Ц. 50 к.

Автом Шлягер. Негри. Повість, ц. 90 к.

Ванш-Шатріан. Історія одного солдата. Істор. повість. ч. 1 та ІІ—ц. 60 к., ч. III та ІV—п. 75 к.

Еліза Ожепкова. Хам. Повість, ц. 35 к.

Купувати й випишувати з українських книгарень: 1) Київ, Безакієвська № 8; 2) В. Волос. № 28. 3) Крамниці „Час“.

Велика-Володимирська, 53. 12-72-23

Торговий Дім М. та І. МАНДЛЬ Хрещатик 42 тел. 764. доводить до відомости особ інтелігентних класів населення, що мають обмежений бюджет, що в нижньому одділі заготовлено великий вибір ДАМСЬКИХ ОСІННІХ й ЗІМНІХ ПАЛЬТ од 20 карб. й дор. ДИТЯЧИ ПАЛЬТА для ДІТЕЙ ВСЯКОГО ВІКУ в Верхньому одділі шодня одержують останні новини сезону.

ПОВСТЯНИКИ з чистої самородної поиркової вовни. Дуже гарні, м'які та дуже теплі. Необхідно кожному для зими. Висш. наз. плат. Чоловчі 1 руб. 80 к., жіночі—1 р. 60 коп., дитячі—1 руб. Пересил.—35 коп., до Сібіру—65 коп. При випишуванні 3 пар або більше—пересилка за наш кошт. При випишуванні 6-ти пар лається на долучу безплатно як премія 7-а пара. Адресуйте: Склад „Відоостокськїй Експорт“, Білосток. Ц. 3-515-2

Обув справжня американська. БРИЛІ кращих закордонних і російських фабрик. С.-петербурзька фабрика бізани та краваток Р. М. ГЕРШМАН. Прорізна, 2, телеф. 282. Приймаються замовлення, переробка та мічення бізани. Ціни цілком справді, без торгу. 2-487-2

У Херсоні „Початок“ (Рішельєвськ вул. пошт. ящ. № 444). Приймає передплату на „Раду“ по цінах редакції в вишлатом навіть що-місячним. Там же всі новини української літератури.

В ХОРОЛІ і кватіри Н. А. ФІЛДМАНА приймаються передплата на умовах редакції на газету „РАДУ“, продаються окремі №№ і в гарній вибір УКРАїнських книжок. 16-154-17

В Курському купувати окремі №№ „Рад“ можна в київській Н. Д. СБУРКА.

У ПОЛТАВІ купувати „РАДУ“ окремими №№ і передплатувати можна: 1) в „Українській книгарні“—Потрорська ул. будинок Ворожевича, поруч з Європ. готелю; 2)—книгарні Г. Маркєвича, бульвар Котларєвського.

ВИЙШЛА З ДРУКУ ПЕРША КНИЖКА „СВІТЛА“ ОД РЕДАКЦІІ С. РУСОВА. Жан-Жак Руссо. Я. Ченіга. Народний учитель і національне письменство. Я. Юдич. На літніх зарєкських курсах. П. Б. З життя народної школи.

Ціна книжки 50 коп. Передплата на рік 4 карб., За кордон 5 карб. Передплата приймається в конторі редакції „СВІТЛА“, у Київі, В. Володимирська, 93.

Передплатувати „Світло“ можна ще у Київі: 1) в Українській книгарні, Безакієвська 8, 2) в книгарні Л.-Н. Вістїяна, 3.-Володимирська 28, 3) в крамниці „Час“, В. Володимирська 53, 4) в книгарні С. Череповського, Фундуківська 4, 5) в Харкові, в Українській книгарні, Рибна 25, 6) в Полтаві, в книгарні Г. Маркєвича, ул. Котларєвської, 7) в Катеринославі, в книгарні Лозанської, 8) в Одесі, в книгарні „Діло“, Конал 11, 9) в Одесі, в книгарні „Просвіта“, Ніжинська, 53.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА на політичну часопись „НОВА БУЖОВИНА“ Редакція і Адміністрація: Чернівці, ул. Петровича, ч. 4. Oesterreich, Tschernovitz. Передплата на рік 15 корон, піврічно 8 корон.

Приймається передплата на 1912 рік на часопись ДІЛО Виходить щодня. Передплата на рік для Російської України 44 корони, на пів року 22 корони; за зміну адреси 50 сотиків. Адреса редакції: Галичина, Львів, Рипок ч. 10. Oesterreich Lemberg.

Приймається передплата на 1912 рік на Літературно-Науковий Вістник місячник літератури, науки й суспільного життя, що виходить книжками 12—15 аркушів великої вісімки. Редакція й адміністрація в Київі, Велика-Підвальна, 14. Адміністрація просить поновляти передплату завчасу. Передплата в межах Росії з пересилкою на пів-року 4 карб. 50 коп., на шільй рік 8 карб. Книжки висилаються раз на місяць; хто надсилає передплату по виході книжки, дістає належні книжки при найближчій розсилці. На зміну адреси треба присилати 30 коп., при тім треба подавати все не лише нову, але й стару адресу. Для неможлих учеників і студентів висших шкіл, сільських учителів і учительок, робітників і селян передплата на рік 6 карб. (коли вони передплатують журнал просто з контори).